

מי ענה? מה רעד? מה הרו שופך? שטון המיר ראש השח
 ובישרי, פים נהטור פתע קם
 ויצא כגדרו בר הכרף.

וכצבא תזון ילי מרום נשא יר חיל בתים נע ונד
 פנאקות, פתחשים מצבות ומרשים
 התלכדו עם הממות שבצד.

חסר אפל מת! בשמשות הזיק אה, בשלמים צף ולי,
 שני פסי החשק התנשאו אלי ער
 כזרועות, פיגון שצוהל.

וכי הנם ערי עד קם הומה ורומט אף השחק רויעד
 ואני הליך רף, עם בר זה לבי יף.
 אני שר וכואב ורוקר!

בי נפתח הספון העושה יצור קט לנבדל, לאחד
 מעתה בר היקום הוא הכל, הוא המאום
 החוזל בפנים זה המט!

אני חג בטולם פזושה וברן עם כרף שגמון,
 אני חי את התהם הנפערת יום יום

לישנים בממות מצבון.

ואשרי נצר נר שקמי לא גרדם כזה כרף אין אדם
 שהולקים בר קרבי עם נשמת בר החי

באובה, ברוסם, בנעלים.

שאני אש, שאני קרב, שאני זע עד היסוד מתקרה לשכחוד
 שאני חש: בר היצור אינו אפא טור

בשירה אדירה עד מאד.

ואם שומר מזה שפם בא פתאום סמארך ומלשכני אחריו
 מל חזו, חזה אם אמ ראשי וארדם

באדם שחזה אלוהיו...

ק ט ע י ם

האמנות—כגון היפנית, החבויה אישם במחבואיה, כשדוק של תרדמה
 מרוש עליה. אשר עוד כלפני מאות בשנים הקדימה בכל סוגי האמנות, לא
 עצרה כוח לפרוץ לה דרך ולכבוש לה את המקום במרכז האמנות העולמית.
 רוקוקו—מין-סוג של ציור הידוע ליפנים כלפני מאות שנים חבוי היה
 אישם במעמקי חיהם של היפנים, עד אשר הופיעו כוחות כגון פרבוגר,
 ווסו, שסוו חוט אלי חוט כדי לגלות את החדש, המרענן. והרי גם
 האימפריסיוניזם כולו שייך ליפנים בקצרו המדגש והמשעשע.

כבר בצעדיהם הראשונים עצבו הם—הצרפתים—את ההגיון באמנות-
 הציור (שרדן). היא החלה מדברת אלינו בלשון בני אדם, כוננה מיתריה,
 כלמנגינה (אינגר) הקרים נחרחו ונתרככו בפשטותם.

קורו—נתן לנו שירת לחש בציור, אשר דומיתה אינה נותנת מנוח.
 הוא היה גם הראשון, אשר מתוך השקט, שבקברו נחש את צעדיה הקרבים
 של האמנות המודרנית.

הוא נגע בזה, שכולנו רוחשים ברגעי דממה השקטים ביותר. הודות
 לו גם יכלו לבוא פיסרו ואחריו סיון.

קורבה—ככל מהותו ריאליסטי—יצר את התכנית, הרגיש את הצלילי,
 על אף הגשמיות המפורזה שבו; דילקראו—הצליל הודות לרומנטיקה שלו
 להגיע במדת-מה אל האכספריסיה ביחוד בצבע.

לפתע סתאם הופיעו האימפריסיוניסטים, המהפכנים הראשונים באמנות,
 אשר קעקעו את החומות בצאתם חוצץ נגד השלוה והשקט המדומים. ברי,
 שהיה כאן כוח מתעורר. ולו רק בהעזתם להגוף מאחוריהם דלתות אולמדי-
 ציור אפלולים. כאן במרחביה, הכל שכנע, הכל הכניע; הפגישה פנים אל פנים
 עם הטבע; הולם לב מכה, נוקף ומשכר; הראש נסתחרר, היד רטסה רטס-
 אושר בלחי צפוי, כן, אלה מזבלים הם, מרחיבים את הגבולות, אך לא שדה
 זריעה—כי אם לזבל, לקדם.

האימפריסיוניסטים (פיסרו, סילוי, סיגנוק ואחרים) הציפו הכל בשלל-

כל אחד, אשר תהה על קנקנה של האמנות והרכה לשנות בה נוכח לא
 פעם, שאחד המקצועות האמנותיים המסובכים ביותר היא אמנות-הציור.
 גם הדיון בדברי אמנות ונתוחם נתנים רק למי שחדר לפני ולפנים של סכנה;
 ואם כך באמנות בכלל, הרי שבאמנות הציור לא כל שכן.

ובאם הציור של הדורות הקודמים צד אותנו, הרי שבדורנו אין
 כאמנות-הציור הצרפתית, אשר תוכל לשעבדנו לעצמה, להכניענו ולרחק את
 כל חושינו אליה. אין אנו עוסקים כאן בציור, כאמנות לאומית. אין גם
 למצוא כזאת בציור הצרפתי.

האמנות בדרך כלל היא קודם כל רכושם של אלה, היוצרים אותה
 ועומדים על תקנתה השכם והערב. אין גם לראות, שבמשך תקופת שנה אחת
 יתכן להקימה. האמנות הצרפתית על כל מקצועותיה אינה לאומית. צרה למדי
 היא המסגרת הזאת לכלול אותה. היא הנה עולמית. על כן ביכלתה להאציל
 ממנה על כל אחד מאתנו. אין בכך נפקא מינה אם עם שלם השיג את זאת
 או רק יחידים בודדים ומבודדים בתוכו עלו למדרגה הזאת. (ויש להדגיש כאן,
 כי לכל יצירה אמנותית נחוצה קרקע לאומית, כמצע ראשון לצמיחתה.)

יחידים, רחוקים איש מרעהו במקום ובזמן, ואף במרחק תקופות, ידעו
 בכוח החוש הטבעי ובכוח רצונם האדיר, לפגוע באמנויות זרות ושונות—
 והיתה בזה כוונה ידועה, כגון באמנות ההולנדית וביחוד זו האיטלקית.

כיצד הגיע קומץ האנשים לידי זה ומה השיגו אלה במשך מאות
 השנים האחרונות? האם היה בזה רק רצון לקרוע מעל הקירות האיטלקיים
 את כזי תפארת רחבי-שולים—ואולי דוקא כאן יש מן התפיסה הלאומית—
 אשר מצטיינים במעשי-אמן, במלאכת מחשבת וביובש שלהם. ושמה קמה
 תנועה להבקיע לה דרך, לאמנות, לבין החיים: תהא זו מהלכת בינינו ואנו
 גריח את ריחה ונרגיש בטעמה הטרי? כאן גם מקור נצחונה של אמנות-
 הציור הצרפתית. כי בעיקרה שאפה זאת לספוג לתוכה את המרענן והמתעורר,
 להשמיד תרבויות ולהחיות על ידי כך גם תרבויות עתיקות-ימין.

כוחות היצירה לא מצאו להם מנות. הכוחות הדימוניים ללא הפוגות הכריחו אותו ליצור, לחבק זרועות עולם, לצרף בתוכו את התמציתי שבאמנות ואת השאר להשליך ממנו והלאה, אם הקודמים השתעשו בחטוש את השליי את ה'עצמי', עלה בידי סיון להרים כל היסודות האלה לדרגת תרבות עליונה, לעולמיות; וממילא הגיע לקלסיציזם, שהוא כולו משלו, עצמי בכל.

סיון לא נתן לצבעים להשתפר, שילולו לצדדין. הצבע לא נתן בידו לשם צבע, ברצונו היה להפוך אותו למשהו. וכאן בא לעזרתו במדת-מה פיסרו. זה האחרון מעורה הוא בקרקע נפשי, ותפוס רתת פנימי. וסיון לא יכול להמנע מלקחת מן הנפשי הזה. וזה גם הציל אותו. על ידי כך נתנה לו היכולת להתגבר על כל אותם היסודות השטחיים, שהיו מלווים כחזות הכל את חבריו, האימפרסיוניסטים (סילוי ואחרים). פיסרו הוא אשר האציל מרוחו על סיון—הטוהר והעליון, שבהם נתערה בכל גדלות יצירתו. לאחר סיון יצר את הטון בקומפוזיציה בא קטיס והוסיף משלו את האקורד.

ח. אפטיקר

גוונים, כי הפעם השתפכו הגוונים בעטיסיות (מונה), נשמע הולם—צליל (מנה). כוננו הקולות הראשונים. הכל מוכן כבר, שיבוא המנצח הגדול. רק חסר היה הקומפוזיטור (סיון) שידע את כל שתי וערב הזה לצקת לקומפוזיציה מוצקה אחת. והוא בא. עמד בתווך, רחב-גרם, יוצק את מסכת-החבור, הקומפוזיציה, שולט בכל. עוצר בעד אלה המתפרצים, נושם נשימת-קצב.

ואם אל גריקו העמיד בנקודה המרכזית את הרוח, ידע סיון למצוא באותה הנקודה את האידיאה. על ידי כך עלה על הפרואי והשירי גם יחד, כי הוא ידע כיצד להתרומם אל התמציתי שביצירה.

אין אנו מרגישים כאן כמו אצל מונה את הזורם מעצמו והולך, את הוורטואווי. אנו חשים את היד המגיבה בכל רסט, את המוח בהגיגיו ואת המית-הלב ברגשיו, ההומים ורוחשים.

לכן גם טעות היא לראות את כוחו בעיקר בבנין. מעודו לא יכול היה סיון להסכים לחבריו (האימפרסיוניסטים) לתפוס ולעצב הכל מתוך השתעשעות. והוא בא לירי פשרה בין החוץ, המפרז, המשתפר, הזורם והמוטר לי, ובין העברתו בכל פרפוריו לפני האטליה האפלולי לשם מתן-לך.

יוסף חנני

אחריו (ספור)

ראשה, הטתה אזניה. הצעקה הנואשת שונתה. התנשאה ביעף מעל כסאה וקרעה את החלון. רוח ערב לטפה אותה. מסכיב שרה השלוח הנליית את פומונה. הכנרת השתמחה מטה שקטה ועטופת שחורים, ומסכיב אורות, אורות שפצעו את גיית הערב.

פתאום נשמעו עוד הפעם קולות רסוקים איומים שהתפשטו למרחבי הסביבה השלוח והצלילו על פניה כמאות ירים לחות. עמדה קפואה וקלטה לתוכה את הקולות שהרעידוה, ולכסוף פרצה מכעד לרלת ותגלוש כמורד הרחוב. חושך, כביש, אורות, הים—האם הרגישה, האם ידעה, שהנה הולכת? לנגד עיניה עמדה רק הכנרת עטופת שחורים, והקולות חדרו אל הסות, ומשם נשתלשלו והרתחו רתחון דואב בלב. אהו—ו—אוה—ת—ת—ת. החוף ריק מאדם, הגלים סחו לה דבר מה, אך היא לא הקשיבה.

—מה אני עושה כאן, למה באתי הנה?—

נעצה עיניה בשטח האפור, בחוף, הנבלע שם בתוך האפלה, ועמדה קפואה, כשידיה תלויות, כחבלים משומשים; והיא עצמה—כצל לילה שנמלט סערו. ואחר כך גרשה אותה הדממה והעלטה חזרה כמעלה הדרך, ככאותו בקר אחרי שזו גזלה מסנה את נרב. היא פסקה בצעדים אטיים, ועוד הוסיפה לחפש אותו גם כאן, הוא לא היה. הכנרת הפיסנית האכזרית לקחה אותו אִייה לבלי להשיבו עוד.

ג—ד—ב, נדב—ב!—פרפרו עדין צעקותיה באויר האלם, שהשמיעה כאן, כמקום הזה, לפני ימים מספר. נדמה היה כי הכל מסכיב צווח וצועק: ג—רב?—נדב?—היא פחדה מצעקותיה וכרחה אל חדרה.

אחרי שעה קלה התהלכה על פני החדר. הכפר הפתוח הסתכל עליה כמשתומם: למה זה תהלך זו? והכתלים האלמים הציצו בה במכטים נקובים וחודרים. היא לא שעתה להם. הקשיבה רק אל קולה, אל הקול הנואש, שבקע ממעמקי נפש דוויה ותבע את האכרה. חלפו ימים אלמים וכואבים בשדה וכבית, ימים של בקשת קורטוב נחמה, של רצון להנצל משוט הקולות המצלילף עם ערב, אך לא יכלה. ככדים מנשא היו קולות הים. הם הכהילוה לעתים וחכשוה בחדרה. עתה פחדה מלהסתכל בכו האהובה עליה.

אחד הערכים הדפקה כחורה צעירה לימים על דלת בית. כשלא נענתה, תפסה בידה שוב את המזודה העומדת אצלם ובצעדים נשרכים ורופפים יצאה אל הרחוב.

ובחוף נהמט אוטומוכילים, משק עגלות, קולות אנשים, הולכים אנה ואנה ודוחקים מכל הצדדים. כל זה התמוג למנגינה טרדנית אחת. והצלילה על ערפה. היא לא הסכלו את התנועה הזו, את הרעש הזה, היא מעורה שנאה את הכנרת העירונית,—וטוב היה לה שם. על פני הכביש השתמחה צפה לנגד עיניה הכנרת השלוח, ענודת הרים מצועפים. והרחוב השקט עם כתיו העומדים נים ולא נים עצומי עינים למחצה ומכונסים תוך עצמם.

וכמה אהבה את משק הגלים הפזיזים, הפורטים את מנגינתם, נעדרת הראשית וחמרת התכלית. אותה המנגינה הנצחית המשתזרת מבלי הרף על גבי האין סוף הסתום. המנגינה הזאת צדה את לבה הרך בקסמי שיריה, בקסמי אם אהבת—ולכסוף, לאחרונה, אמללה אותה ותגרשנה מסנה והלאה. רחוק ממנה, לבל תשמע ולבל תראה. זכרונות מרים כרוכים בכו החכיבה—הן היא נשארה חכיבה—זכרונות שנמשטשו קמעה בירי הימים הגולשים כמורד חייה. אך הם קבועים עדין בראשה זה הכואב, כנפשה, ככל גופה.

מרים פסקה לאטה ברחוב העיר. אך איזו מרים שניה, שהוסיפה חריר להתנגע לצפון, נותקה מסכיבתה ונשאה בזכרונותיה לגליל.

—היה לילה. היא ישבה בחדרה לאחר יום עבודה מפרך. מכעד לרלת נתזו נחרות ישנים, והיא השתדלה למרות עיפותה להשקיע את עצמה בספר המונח לפנייה, ולא יכלה. עיניה היו נעוצות ברלת הנעולה. נדמה היה לה, שבעוד רגע תפתח הדלת, והוא כסנהגו יכנס עם החיוך עלי שפתי, יסתובב כחדר וישב לידה, ואז... אז...

אך קול צעדים לא נשמע, הדלת נשארה סגורה, והוא לא בא. הן, הוא מוכרה לבוא כנהוג, מוכרה לבוא. הנה חריקות הדלת, קול צעדים, קולו הנעים—ולכסוף, דלת צהובה וחחומה הצוחקת לפנייה. היא התכנסה לחוך עצמה מנוקת כדמיונה, מתוחת עצבים, ומסרה את עצמה לשפע הרגשות שפעפו בה מבלי הרף.

עוד טרם הספיקה לעצום עין, והנה, החרדה על ידי צעקה פתאומית, שפלחה וקרעה את הדממה המצלילת. מרים הריסה